

รูปแบบการสร้างสรรคผลงานศิลปะร่วมสมัย กรณีศึกษา Tino Sehgal*

A Form of Contemporary Art Creation; Tino Sehgal

Received:	April	7, 2019
Revised:	July	1, 2019
Accepted:	July	2, 2019

พรรัก ชาวนโยธิน (Pornrak Chowwanayotin)^{**}
กมล เผ่าสวัสดิ์ (Kamol Phaosavasdi)^{***}
เกษม เพ็ญภินันท์ (Kasem Phenpinant)^{****}

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “รูปแบบการสร้างสรรคผลงานศิลปะร่วมสมัย กรณีศึกษา Tino Sehgal” เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหัวข้อ “การสร้างสรรคผลงานศิลปะภาพถ่ายได้นำ: บินดูปลา วายดั่งนก” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ บทความวิจัยชิ้นนี้เน้นการศึกษาในรูปแบบ องค์ประกอบ และแนวคิดในการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Visual Art) ที่ผลักดันขอบเขตของการสร้างงานศิลปะให้ข้ามพ้นความเป็นวัตถุ โดยผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรคผลงานศิลปะทัศนศิลป์ร่วมสมัยต่อไปได้

ผลการศึกษาพบว่า สถานะของงานศิลปะไม่จำเป็นต้องคงอยู่ในรูปของวัตถุเสมอไป โดยเฉพาะในยุคสมัยของศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) ศิลปะได้ถูกเคลื่อนความสนใจในคุณค่าทางศิลปะไปพ้นจาก “ความเป็นวัตถุ” ตัวศิลปะเองได้ถูกทำให้ข้ามพ้นสถานะความเป็นวัตถุ เนื่องจากการให้คุณค่าของศิลปะได้ถูกตีค่าและความหมายผ่านแนวคิด โดยการละทิ้งวัตถุไปสู่การสร้างงานอันเป็นพื้นที่อิสระ มีเสรีภาพทางความคิดในการถ่ายทอด และฝังแฝงความคิด ซึ่งอาจอยู่ทั้งในตัวงานศิลปะเองและในตัวบริบทรอบๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ รูปแบบการสร้างสรรคศิลปะร่วมสมัยมีลักษณะที่แตกต่างออกไป ศิลปินไม่ได้เป็นเพียงผู้ผลิตผลงานแต่

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หัวข้อ “การสร้างสรรคศิลปะภาพถ่ายได้นำ: บินดูปลา วายดั่งนก” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โดยมี รศ.กมล เผ่าสวัสดิ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

This article is a part of the Thesis “FLYING LIKE FISH, SWIMMING LIKE BIRDS; THE CREATION OF PHOTOGRAPHIC ART” Doctoral of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University. Thesis advisor: Kamol Phaosavasdi and Kasem Phenpinant

^{**} นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Graduate Student of Doctor of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, pornrak.c@mail.rmutk.ac.th

^{***} รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Associate Professor, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, kamoldoxza@gmail.com

^{****} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Assistant Professor, Dr., Faculty of Arts, Chulalongkorn University, monsieurkasem@yahoo.com

ศิลปินสามารถนำสิ่งต่างๆ ประสบการณ์ ความรู้ เหตุการณ์รอบตัว มาตีความและนำเสนอ ซึ่งไม่จำเพาะอยู่กับงานที่เป็นรูปธรรมเท่านั้นงานที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมหรือประสบการณ์ทางศิลปะก็สามารถนำมาเป็นศิลปะได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าการศึกษารูปแบบ องค์ประกอบ และแนวคิด วิธีการสร้างสรรค์ของศิลปินกรณีศึกษา “Constructed Situation” ของ Tino Sehgal สามารถนำมาเป็นแนวคิดและประยุกต์เพื่อการสร้างสรรคผลงานศิลปะได้ โดยสามารถวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจได้ 4 ประเด็นคือ

1.ผลิตผลทางศิลปะ (The Work of Art) จากศิลปะที่เป็นวัตถุที่สามารถจับต้องได้ ได้ถูกเปลี่ยนให้เป็นสถานะของลักษณะโครงการหรือเหตุการณ์ หรือแม้กระทั่งปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์สามารถเป็นศิลปะแบบหนึ่งได้

2.พื้นที่ในการสร้างสรรค์งาน (Art Platform/Artistic Site) พื้นที่ในการสร้างงานศิลปะอาจเป็นทั้งงานศิลปะ (Work of art) ในตัวมันเอง และเป็นงานศิลปะที่บรรจุตัวความเป็นศิลปะไว้ ซึ่งสามารถเป็นพื้นที่เดียวกันกับพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะได้

3.บทบาทของศิลปิน (Artist Role) บทบาทหน้าที่ของศิลปินจะเปลี่ยนไป ศิลปินจะไม่ได้เป็นผู้ผลิตงานศิลปะฝ่ายเดียว แต่ได้กลายเป็นเพียงผู้สร้างเหตุการณ์หรือเป็นผู้ที่สนับสนุนให้เกิดการกระทำหรือประสบการณ์ทางศิลปะขึ้น

4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปะ (Art Activity Participant) คือองค์ประกอบสำคัญ และถูกยกระดับให้มีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างงานศิลปะ ถ้าปราศจากความคิดเห็นหรือการกระทำที่มาจากผู้เข้าชมก็คงไม่สามารถเกิดเป็นผลงานศิลปะขึ้นมาได้

คำสำคัญ : ทัศนะศิลปะร่วมสมัย การสร้างสถานการณ์ ทีโน เซกัล

Abstract

This article is part of the DFA dissertation, “Flying Like Fish, Swimming Like Birds; the Creation of Underwater Photographic Art,” Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University. This article is aim to study the forms, elements, and concepts of contemporary visual arts which the artwork is more than an object. The results of the study can be a useful guiding for creating other kinds of contemporary visual arts.

The results of the study reveal that the state of the artwork is not necessary to concern only on the art object. Especially, in the era of Contemporary Art, the interest of the value of Arts is moved out from the “materiality”. The work of art itself is stepped over the state of materiality because the value of the work of art is appraised by the value of the idea and the concept. The form of the art matter is changing. On the evolution of art in contemporary, the art object is disappearing. Art does not reside in material entities, but turned towards ephemerality and experience. There are many forms of contemporary art nowadays. The artist is not the only one who make the art happen. The artist will interpret

their experiences, knowledge, and circumstances then present all the matter through action, communication and situation, where it need the response from the audience.

Furthermore, the researcher found that the study of the forms, elements, and concept of creation of Constructed Situation by Tino Sehgal can be a useful guiding and applying for the art creation and there are 4 main points as follows:

1. The Work of Art: the touchable objectivity artwork is changed to be the character of project, event or even though the interaction of human could be a kind of arts.
2. Art Platform/Artistic Site: the artistic space can be both the work of art and the art space that contain the art matter. It can be the same area for art exhibition.
3. Artist Role: the role of the artist will be changed. The artist is not only the art producer but also the person who creates the event or support the art action or art experience.
4. Art Activity Participant: the Art Activity Participant is the important element that is lifted up to an important part of art creation. If there are no participant, it means the artwork cannot be happened.

Keywords: Contemporary Visual Art, Constructed Situation, Tino Sehgal

บทนำ

เริ่มแรกเดิมทีศิลปะได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่สูงค่า จากชนบเดิมทีศิลปะถูกผลิตสร้างขึ้นมาจากความวิริยะอุตสาหะของศิลปินที่มีทักษะความชำนาญในศาสตร์แขนงต่างๆ ศิลปินได้บรรจุประดิษฐ์สร้างชิ้นงานศิลปะขึ้นมาด้วยความพิถีพิถันจนกลายเป็นผลงาน (the work of art) อันทรงคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นงานประติมากรรม หรือจิตรกรรม ล้วนแล้วมีความวิจิตรเป็นองค์ประกอบหลักของตัวชิ้นงานทั้งสิ้น เพื่อเข้าถึงด้วยการมอง ชม พ่งพินิจผลงานศิลปะและดื่มด่ำกับลายฝีแปรง การใช้สีจากภาพจิตรกรรม รูปทรงความโค้งในงานประติมากรรมและอีกหลากหลายอย่าง การให้คุณค่ากับชิ้นงานศิลปะมีมาแต่โบราณกาลผสมผสานกับความนิยมหรือแนวคิดในยุคนั้นๆ เช่น สมัยกรีกโรมันที่มีค่านิยมด้านความรู้และประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อมนุษยชาติ ศิลปะได้ถูกนำไปใช้ในด้านความสวยงามทางสถาปัตยกรรมประกอบในวิหารและอาคาร เมื่อศาสนาคริสต์เข้ามามีบทบาทในชีวิตมนุษย์ ศิลปะก็ได้รับใช้พระเป็นเจ้าด้วยภาพวาด ภาพกระจกสี และภาพนักบุญต่างๆ รวมไปถึงยอดโบสถ์ทรงแหลมที่สะท้อนให้เห็นการเข้าใกล้พระเป็นเจ้าของศาสนิกชนผู้ศรัทธา

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดการพัฒนาของระบบทุนนิยมในโลกตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ 19 จะเห็นได้ชัดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ว่าคุณค่าเชิงพาณิชย์ได้เข้าครอบงำในทุกภาคส่วนของผลผลิตทางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งภายหลังต่อมาได้เกิดกลุ่มศิลปินที่ต้องการที่จะต่อต้านและท้าทายกับธรรมเนียมปฏิบัติแบบเดิม และไม่ต้องการให้ศิลปะกลายเป็นสินค้า (commodification) เชิงพาณิชย์รวมไปถึงการต่อต้าน

ศิลปะในกระแสหลักที่ถูกคุณค่าเชิงพาณิชย์ฉาบเคลือบคุณค่าของความงามทางศิลปะ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการกบฏต่อขนบทางสุนทรียศาสตร์อันส่งผลให้แนวคิดต่อวัตถุศิลป์ (art object) เปลี่ยนแปลงไป ศิลปะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือแสดงการสนับสนุนแนวคิดรวมทั้งประท้วงและต่อต้านเช่นกัน จากเดิมที่งานศิลปะ เช่น จิตรกรรมทำหน้าที่เป็นเหมือนหน้าต่างที่ไขมองออกไปสู่โลกภายนอก ได้กลายเป็นเครื่องมือในการก่อร่างสร้างภาพของโลกขึ้นมาใหม่เพื่อสื่อความหมายในรูปแบบใหม่ (Cottinton, 2011: 50) และโดยปริยายเมื่อศิลปะได้ถูกนำมาสะท้อนสังคม ทำให้แนวคิดเรื่องความงามของศิลปะเปลี่ยนแปลงไป ศิลปินสมัยใหม่เริ่มท้าทายศิลปะแบบดั้งเดิม (traditional art) โดยการนำเสนอแนวคิดผ่านการประยุกต์สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อท้าทายคุณค่าของงานศิลปะที่มีมาแต่เดิม ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการพัฒนาระบบทุนนิยมในโลกตะวันตก

ในปี 1917 ก่อนการเปิดแสดงในงานนิทรรศการศิลปะของสมาคมศิลปินอิสระ (Society of Independent Artists) ในนิวยอร์ก เกิดความตื่นตะลึงในวงการศิลปะขึ้น ได้มีโถปัสสาวะชายที่ถูกวางนอนราบขนานกับกับพื้นมีลายเซ็น “R. Mutt 1917” ปรากฏอยู่ เป็นผลงานที่มีชื่อผลงานว่า “Fountain” ผลงานชิ้นนี้ทราบภายหลังว่าเป็นของศิลปินชาวฝรั่งเศสชื่อ Marcel Duchamp ซึ่งผลงานถูกปฏิเสธในงานนิทรรศการดังกล่าว แต่ถือว่าเป็นงานที่มีชื่อเสียงชิ้นหนึ่งของ Duchamp อาจกล่าวได้ว่าผลงานชิ้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการเปลี่ยนมุมมองและการให้คุณค่าแก่วัตถุศิลป์ (art object) ใหม่ และถือเป็นการท้าทายต่อแนวคิดของศิลปะแบบเดิม “Fountain” เป็นงานศิลปะสำเร็จรูป (readymade) (Cottinton, 2011: 67) อันหมายถึงสิ่งของที่เป็นผลผลิตมาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ศิลปินคัดเลือกมาใช้เป็นงานศิลปะ โดยสร้างให้เกิดความหมายใหม่แก่วัตถุนั้นๆ (The Tate, 2018) แนวคิดที่ฝังแฝงการกระทำของ Duchamp ในครั้งนี้คือ Duchamp มีจุดประสงค์ที่จะตั้งวัสดุประจำวันออกจากภาวะที่เป็นอยู่ทั่วไป เปลี่ยนสถานะของวัตถุชิ้นนั้นให้กลายเป็นเอกภาพและยกฐานะให้เป็นผลงานศิลปะ นอกจากนั้น Duchamp ยังต้องการเสนอความคิดที่จะต่อต้านศิลปะในสมัยนั้น ซึ่งถือว่าเป็นนัยยะในการตั้งคำถามกับสถานะของศิลปะ รวมถึงบทบาทของศิลปินด้วยการสร้างสรรค์ “ศิลปะสำเร็จรูป” หรือที่เรียกว่า “readymade” จะเห็นได้ว่าศิลปะได้ถูกเปลี่ยนจากการให้คุณค่าความสำคัญกับความสวยงามในรูปแบบที่ใช้ทักษะงานฝีมือ (craft) สุนทรียะทางศิลปะได้ถูกเปลี่ยนให้เป็นสิ่งของสำเร็จรูปและเมื่อกาลเวลาผ่านไปมนุษย์ก็ได้พัฒนาทำให้ศิลปะกลายเป็นแนวคิด (idea) ที่ตัวศิลปินต้องการจะนำเสนอ ซึ่งผลงานศิลปะนั้นไม่จำเป็นต้องมีความสวยงาม หรืออาจไม่มีความสวยงามเป็นองค์ประกอบหลักอีกต่อไป แต่จะเน้นถึงเรื่องของความคิด การรับรู้ อารมณ์สะท้อนใจ และผลกระทบต่อความรู้สึก

ภาพที่ 1: ภาพถ่าย “Fountain” ชิ้นดั้งเดิมที่ Duchamp ส่งเข้าร่วมแสดงในงานนิทรรศการศิลปะของสมาคม
อิสระซึ่งถ่ายโดย Alfred Stieglitz

ที่มา: [https://en.wikipedia.org/wiki/Fountain_\(Duchamp\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Fountain_(Duchamp))

Marchel Duchamp (1957) ได้กล่าวไว้ในงานประชุมทางศิลปะว่า “all in all, the creative act is not performed by the artist alone: the spectator brings the work in contact with the external world by deciphering and interpreting its inner qualification and thus adds his contribution to the creative act.” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่าการกระทำที่สร้างสรรค์นั้นไม่ได้ถูกสร้างขึ้นโดยศิลปินเท่านั้น แต่ผู้ชม (spectator) จะนำพาให้ผลงานนั้นเชื่อมต่อกับโลกภายนอกโดยการถอดรหัส ตีความ คุณสมบัติภายในของผลงานนั้นๆ และนั่นคือการทำให้เกิดการสร้างสรรคผลงานศิลปะขึ้น โดยผู้ชมจะตีความผลงานศิลปะร่วมกับความสัมพันธ์ที่มีต่อ พิพิธภัณฑ์ ตลาดศิลปะ ตลอดจนความเข้าใจในเจ้าของผลงาน และตัวชิ้นงานเอง

นอกจากการเปลี่ยนแปลงมุมมองต่อวัตถุเพื่อให้เกิดงานศิลป์แล้ว ศิลปินเริ่มเปลี่ยนวิธีการสร้างผลงานด้วย เช่น Pollock ผู้ริเริ่มกระบวนการเขียนภาพแบบสำแดงพลังอารมณ์แนวนามธรรม (abstract expressionism) ด้วยวิธีการวาด เท หยด สบัดสีลงบนผ้าใบขนาดใหญ่ที่วางนอนอยู่บนพื้น งานของเขาแสดงถึงการเคลื่อนไหวและการปลดปล่อยพลังที่มีอยู่ภายในผ่านการกระทำ (action) ผ่านการเคลื่อนและการละเลงสีลงบนผ้าใบ (Cottinton, 2011: 115) เขาได้สร้างความหมายใหม่ของพื้นผิวและสัมผัส (surface and touch) ซึ่งเป็นกฎสัมพันธ์ภาพระหว่างพื้นที่ว่าง สี ขอบกัน และการวาด โดยการแทนที่ด้วยพลังอันซับซ้อนที่ก่อร่างสร้างตัวอยู่ภายในของศิลปิน ภาพจิตรกรรมของเขาอาจถูกมองเป็นชิ้นงาน แต่แท้จริงแล้วผลผลิตทางศิลปะของเขานั้นอยู่ระหว่างขั้นตอนการกระทำที่ทำให้เกิดภาพ โดยที่มีภาพจิตรกรรมเป็นเครื่องยืนยันการกระทำ

ภาพที่ 2: Jackson Pollock ศิลปินชาวอเมริกันผู้เป็นต้นแบบของการเขียนภาพแนวจิตรกรรมแอคชั่น (Action Painting) ลักษณะผลงานเป็นกระบวนการเขียนภาพแบบสำแดงพลังอารมณ์แนวนามธรรม (abstract expressionism) ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบใหม่ของการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมสมัยนั้น
ที่มา: <https://www.jackson-pollock.org/>

Joseph Beuys ศิลปินชาวเยอรมันผู้เปลี่ยนวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะจากขอบของประติมากรรมแบบดั้งเดิมในด้านของการใช้วัสดุและเทคนิคของการผลิต เขาได้ใช้วัสดุต่างๆ ในชีวิตประจำวันเป็นสื่อในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อให้มีความหมายต่อคนทั่วไปและเป็นร่องรอยของวิถีชีวิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจกระบวนการศิลปะและสามารถแทรกซึมความคิดที่ฝังแฝงอยู่ในชีวิตประจำวัน ภายหลัง Beuys ได้พัฒนาการแสดงออกทางศิลปะภายใต้อิทธิพลของ Fluxus และ Happening โดยใช้รูปแบบงานของศิลปะการแสดง (Performance Art) ผลงาน “I Like America and America Like Me” ที่จัดขึ้นที่กรุงนิวยอร์ก ซึ่งถือเป็นงานสำคัญงานหนึ่งที่นำเสนอแนวคิดผ่านการแสดง (Perform) และศิลปะติดตั้ง (Installation Art)

ภาพที่ 3: “I Like America, and America Like Me.” Joseph Beuys, (1974)
ที่มา: <http://artpositions.blogspot.com/2011/02/joseph-beuys.html>

Beuys เข้าไปอยู่ในห้องร่วมกับหมาป่าในแกลเลอรีเป็นเวลาสามวัน ซึ่ง Beuys ต้องการจะแสดงให้เห็นถึงการกระทำของตนเองอันเปรียบเหมือนชนชาวเผ่าเร่ร่อนอิสระ เคลื่อนที่ไปเพื่อแสวงหาพื้นที่เฉพาะ และเมื่อใดที่มีการโยกย้ายก็ต้องมีการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ผลงานส่วนใหญ่ของ Joseph Beuys ที่เห็นตามพิพิธภัณฑ์หรือ Gallery จะอยู่ในรูปแบบของศิลปะเชิงวัตถุและศิลปะเชิงจิตว่าง โดยวัตถุเหล่านั้นคือสิ่งที่หลงเหลือจากการแสดงกิจกรรมของเขา ผู้ชมไม่สามารถเข้าใจงานศิลปะนั้นได้ ถ้าไม่มีการรับรู้ข้อมูลเพิ่มเติมจากหลักฐาน ภาพถ่าย ภาพยนตร์ ข้อมูลจากเสียง จากการสัมภาษณ์ และรายงานต่างๆ

จากตัวอย่างของศิลปินทั้งสามที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงการใช้ศิลปะแนวทางใหม่ที่ทำให้ขอบเขตของแนวคิดและความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ในงานศิลปะแผ่กว้างออกไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบงานศิลป์ สื่อศิลปะ หรือวิธีการ มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญของแนวคิดของศิลปิน และแสดงให้เห็นความเป็นปัจเจกของผู้สร้างงาน รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการแข่งขันด้านการใช้สื่อสะท้อนแนวคิด รูปแบบการเล่าเรื่อง การทดลองใช้รูปแบบใหม่ๆ รวมไปถึงการคิดค้นนวัตกรรมใหม่มาเป็นวิธีการแสดงศิลปะนั้นๆ โดยเน้นให้คุณค่ากับการรับรู้และการตระหนักรู้

เมื่อโลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 แนวคิดและความนิยมการเสพงานศิลปะก็มีรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปอีก ศิลปะได้ถูกพัฒนาให้พุ่งตรงเข้าสู่จิตใจมนุษย์ กระทบความรู้สึกให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจมากขึ้น รวมถึงการสะท้อนสถานะของมนุษย์ และศิลปะยังเน้นความเป็นอัตถิภาวนิยมของผู้สร้างงานและผู้เสพงานอีกด้วย ดังจะเห็นในยุคสมัยปัจจุบันที่ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary art) เข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมาก มีความเปลี่ยนแปลงของชนบในงานศิลปะทั้งด้านวิธีการเสพงานและแนวคิดของความงามที่ปรากฏจากงานศิลปะ ศิลปะได้ถูกล้อมรวมเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม โลกศิลปะได้กลายเป็นพื้นที่อิสระให้ศิลปินได้ทดลองและสร้างสรรค์งานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น เป็นพื้นที่ที่ศิลปินได้แสดงออกถึงแนวคิดและทักษะต่างๆ รวมถึงวิธีการในการสร้างสรรค์และการนำเสนอศิลปะ ซึ่งบางครั้งศิลปะได้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการทางสังคมและการเมืองที่เป็นอิสระ จากการศึกษาแนวโน้มงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ (visual artists) ตั้งแต่ช่วงปี 1990s พบว่ามีกลุ่มศิลปินหันมาให้ความสนใจกับการผลิตศิลปะการแสดง (performance) โดยที่ไม่ให้มีอะไรเหลืออยู่นอกเหนือจากช่วงเวลาการแสดง หรือไม่ให้มีการคงอยู่ของวัตถุใดๆ ทั้งไว้ข้างหลัง (Fischer-Lichte, 2014: 181) ซึ่ง Tino Sehgal ก็เป็นหนึ่งในศิลปินคนสำคัญที่ให้ความสนใจและผลิตงานศิลปะตามแนวคิดนี้

Tino Sehgal ศิลปินผู้ที่ได้รับรางวัล Golden Lion จากงาน Biennale di Venezia ครั้งที่ 55 Sehgal ได้รับการตัดสินในฐานะที่เป็นศิลปินผู้ที่มีความเป็นเลิศในการริเริ่มเปลี่ยนแปลงรูปแบบและขอบเขตศิลปะใหม่ (Hamer, 2013) จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาวิธีการทำงานของ Tino Sehgal ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและการตีความแนวคิดเพื่อนำเสนอศิลปะ

นอกจากนี้ผู้วิจัยสนใจแนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะที่ไม่ยึดติดอยู่กับขนบเดิมของการสร้างงานศิลปะ เนื่องจาก ศิลปะในความหมายของความร่วมสมัย (Contemporary) คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ของมนุษย์ มีคุณค่าบนพื้นฐานในแง่ให้ความหมาย เป็นพื้นที่ความเป็นอิสระในการถ่ายทอดและฝังแฝงความคิด ส่วนงานศิลปะ คือ ผลผลิตหรือผลิตผลในชิ้นงาน ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่ต้องอยู่ในรูปของวัตถุอีกต่อไป การทำงานศิลปะที่เน้นกระบวนการอาจนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างศิลปินและผู้ชมงานหรืออาจสามารถหลายกำแพงกั้นระหว่าง

ศิลปินและผู้ชมลงได้ การทำกิจกรรมร่วมกันอาจก่อให้เกิดคุณค่าในการสร้างความหมายขึ้น ซึ่งคุณค่าทางศิลปะอาจจะไม่ได้อยู่ที่ตัวชิ้นงานที่สร้างขึ้น แต่อาจอยู่บนฐานของการมีส่วนร่วมหรือการทำกิจกรรมร่วมกันก็เป็นได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบ องค์ประกอบ และแนวคิด วิธีการสร้างสรรค์ของศิลปิน กรณีศึกษา “Constructed Situation” ของ Tino Sehgal

วิธีการดำเนินการศึกษา

รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย กรณีศึกษา Tino Sehgal มีวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลเอกสารวิชาการ หนังสือ งานวิจัย บทความและสื่อสารสนเทศ รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลจากทุติยภูมิ (Secondary data)
2. การศึกษารูปแบบผลงานทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เข้าใจที่มาและกรอบความคิดเกี่ยวกับวิธีการและสถานะของงานศิลปะ
3. ทำการวิเคราะห์ (Thinking Analysis) และประมวลผลทางความคิด โดยนำเอาผลการวิจัยแบบพรรณนา (Description Research) มาสู่รูปแบบการวิเคราะห์ (Analytical Research) สรุป และอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ประวัติของ Tino Sehgal

Tino Sehgal ศิลปินสัญชาติ British-German เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงด้านทัศนศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Visual arts) (Bishop, 2005) Sehgal เริ่มมีชื่อเสียงในวงการศิลปะในปี 2004 จากการคว้ารางวัล Baloise Art Prize (Baloise, 2004) ในงานแสดงศิลปะนานาชาติ Art Basel ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นรางวัลที่มีค่ามากเพราะจะมอบให้กับศิลปินเพียง 2 คนในแต่ละปีเพื่อส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยที่เกิดขึ้นใหม่ และในปี 2005 Sehgal ยังได้เป็นตัวแทนจากประเทศเยอรมนี ร่วมกับ Thomas Scheibitz นำผลงานนำเสนอในงาน Venice Biennale ที่จะจัดขึ้นทุกๆสองปี ซึ่งเมื่อเทียบกับอายุของเขาแล้วถือว่าเขาเป็นศิลปินที่อายุน้อยที่สุดที่ได้แสดงผลงาน และในปี 2013 Sehgal ชนะรางวัล The Golden Lion สำหรับศิลปินที่ดีที่สุดในงานนิทรรศการนานาชาติ the International Exhibition Il Palazzo Enciclopedico (The Encyclopedic Palace) ในงานศิลปะ Venice Biennale (Artforum, 2013)

ภาพที่ 4 : Tino Sehgal

ที่มา: <https://macm.org/en/exhibitions/tino-sehgal/>

Sehgal เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1976 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ แต่ได้ไปใช้ชีวิตช่วงวัยเด็กในเมือง Düsseldorf ประเทศเยอรมัน และเมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส สามารถกล่าวได้ว่า Sehgal เติบโตในครอบครัวที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย บิดาของเขาเกิดในอังกฤษอินเดีย (British India) และอพยพมาจากอาณานิคมอินเดีย (ปัจจุบันได้แยกตัวออกเป็นประเทศปากีสถาน) ส่วนมารดาเป็นชาวเยอรมัน Sehgal มีความสนใจทางด้านการแสดงเป็นอย่างมาก และได้ทำงานเป็นนักออกแบบท่าเต้น (Choreographer) ตั้งแต่วัยเยาว์ ในวัยศึกษา Sehgal ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาด้านการเต้นรำ แต่พบว่าแนวคิดและชนบทที่เป็นที่นิยมอยู่ในการเรียนขณะนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการการถ่ายทอดความคิดทางศิลปะของเขาได้ เขาจึงเบนเข็มชีวิตตนเองไปเรียนวิชาเอกด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง (political economics) ที่มหาวิทยาลัยฮัมโบลท์ (Humboldt) กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน (Heiser, 2004: 62) อย่างไรก็ตามเขายังคงศึกษาด้านการเต้นรำควบคู่ไปด้วยที่มหาวิทยาลัยศิลปะ Folkwang เมือง Essen หลังจบการศึกษา เขาได้ทำงานร่วมกับ Jérôme Bel และ Xavier Le Roy นักออกแบบท่าเต้นชาวฝรั่งเศสด้าน Experimental Choreographers (Gleadell, 2013)

ประสบการณ์ในชีวิตของ Sehgal ส่งผลต่อมุมมองและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของเขาเป็นอย่างมาก งานของ Sehgal เป็นงานเน้นประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการเข้าชมงานมากกว่าการสร้างชิ้นงานศิลปะที่จับต้องได้ Sehgal ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลที่เขาเชื่อในการสร้างศิลปะประสบการณ์ปฏิสัมพันธ์ไว้ใน Wmagazine (Stein, 2009) ว่าทำไมเขาถึงได้ชอบที่จะสร้างศิลปะที่เป็นประสบการณ์มากกว่าการสร้างศิลปะที่เป็นวัตถุ เนื่องจากประสบการณ์ในวัยเด็ก เมื่อเขาอายุประมาณ 11-12 ปี เขารู้สึกว่าบิดาและมารดาของเขาให้ความสำคัญกับสิ่งของมากเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภูมิหลังของบิดาที่มีเหตุให้ต้องลี้ภัยออกจากปากีสถานตั้งแต่เด็ก จึงส่งผลให้ บิดาของเขาวัดค่าความสำเร็จในชีวิตจากวัตถุทุกอย่างที่เขาหามาเพื่ออุปโภคบริโภค ซึ่ง Sehgal เห็นว่า สมการความสำเร็จของชีวิตแบบวัตถุนิยมของบิดาไม่สามารถนำมาใช้วัดค่าความสำเร็จในชีวิตของ Sehgal ได้ นอกจากนี้เขาให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เขาสนใจและต้องการหาคำตอบปัญหาของวัตถุนิยมที่เป็นปัจจัยหลักทำให้เกิดกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น อุปสงค์ อุปทาน เป็นหนทางหลักในการสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตของฟุ่มเฟือยนั้น และเกิดรายจ่ายอย่างมหาศาลได้ให้กับผู้ที่ซื้อสิ่งของต่างๆ แม้ว่า

พวกเขาอาจไม่ได้ต้องการสิ่งที่ซื้ออย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ เขาจึงตัดสินใจที่จะเรียนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การเมือง (political economics)

Sehgal เริ่มเข้าสู่วงการศิลปะในปี 2000 ในผลงานที่ชื่อว่า “Untitled” และหลังจากนั้นเขาก็ผลิตผลงานศิลปะออกมาอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบัน Sehgal อาศัยอยู่ในเมืองเบอร์ลินประเทศเยอรมัน (The Art Gallery of NSW, 2014)

เส้นทางการเป็นศิลปินของ Tino Sehgal

Sehgal ค้นพบว่า ความสนใจด้านการเต้นรำของเขาสามารถตอบโต้แนวคิดวัตถุนิยมได้ เนื่องจากการเต้นคือกิจกรรมหนึ่งที่ไม่ต้องอาศัยวัสดุหรือสิ่งของใด และการเต้นก็สามารถสร้างสรรค์และสื่อสารบางสิ่งบางอย่าง และทำให้เกิดรายได้ได้ Sehgal มีความปรารถนาที่จะให้การเต้นก้าวข้ามไปสู่โลกศิลปะ เพื่อที่เขาจะสามารถสอดแทรกความคิดและทำให้เกิดการยอมรับ Sehgal เห็นว่า การเต้นที่เขาแนะนำเสนอไม่จำเป็นต้องเป็นการเต้นเพื่อความบันเทิงเสมอไป

ด้วยประสบการณ์ชีวิตวัยเยาว์และแนวคิดเกี่ยวกับการเต้นรำดังกล่าว จึงทำให้ Sehgal เป็นศิลปินที่เสนอมุมมองต่อสาธารณชนได้น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่ศิลปินส่วนใหญ่มุ่งเน้นผลงานศิลปะที่จับต้องได้เพื่อเป็นสิ่งแสดงในฐานะประจักษ์พยานแก่คนทั้งหลาย ผลงานของ Sehgal กลับเน้นการแสดงออกซึ่งสิ่งที่เป็นามธรรม เช่นประสบการณ์ ปฏิสัมพันธ์ การกระทำ ความรู้สึกของมนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกัน เมื่อช่วงการแสดงงานศิลปะนั้นจบลง ทุกสิ่งก็จะกลับสู่ความว่างเปล่า ไม่เหลือสิ่งใดไว้เพิกเฉยต่อการใช้วัตถุใดๆ เป็นสื่อแสดงแก่นแนวคิด ซึ่งห่างไกลจากแนวคิดศิลปินที่มุ่งสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมตามขนบงานศิลปะเดิม ซึ่งทำให้งานศิลปะของเขาได้กลายเป็นอวัตถุนิยม หรืองานศิลปะที่ไม่สามารถแตะต้องได้โดยบริบูรณ์ (completely immaterial)

Sehgal ได้เริ่มสร้างงานศิลปะชิ้นแรกชื่อว่า “Untitled” หรือมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “Twenty Minutes for the Twentieth Century” ในปี 2000 จากนั้นในปีต่อมาก็จัดแสดงผลงานชื่อ “This is good” ในปี 2001 และ “This objective of that object” ในปี 2004 และในปี 2005 เป็นปีที่ Sehgal ได้มี solo exhibition โดยเป็นตัวแทนของ Germany ที่งาน Venice Biennale เขาได้จัดแสดงงานที่ชื่อว่า “This is So Contemporary” ซึ่งเป็นงานที่ทำให้ผู้คนรู้จักชื่อ Tino Sehgal ในฐานะศิลปิน และหลังจากนั้นเขาก็ได้ทำงานศิลปะออกมาอย่างต่อเนื่อง โดยงานล่าสุดจัดขึ้นในปี 2016 รายชื่อผลงานของ Tino Sehgal มีดังนี้

Untitled (2000)

This is good (2001)

This objective of that object (2004)

This is So Contemporary (2005)

Kiss (2007)

This situation (2007)

This Success/This Failure (2007)

This progress (2010)

This variation (2012)

These associations (2012)

This you (2016)

ภาพที่ 5: ภาพบันทึกผลงาน “Twenty Minutes for the Twentieth Century”

ที่มา: Youwein Chen, le phenix

ภาพที่ 6: ภาพบันทึกผลงาน “This is Good”

ที่มา: Eti Tabu, YouTube

ภาพที่ 7: ภาพบันทึกผลงาน “Kiss”

ที่มา: www.nytimes.com

ผลงาน “This is So Contemporary”

“This is So Contemporary” เป็นผลงานที่ทำชื่อเสียงให้ Sehgal เป็นที่รู้จักในวงการ ซึ่งเป็นผลงานชิ้นที่ 4 ของ Sehgal และเป็นผลงานเดี่ยวชิ้นแรกในฐานะศิลปินตัวแทนของประเทศเยอรมันซึ่งจัดแสดงครั้งแรกในปี 2005 และผลงานชิ้นนี้ยังได้ถูกนำไปจัดแสดงในที่ต่างๆ อีกหลายครั้ง

ในการจัดแสดงงาน “This is So Contemporary” Sehgal ได้เลือกจัดงานแสดงในห้องโถงที่ว่างเปล่าแห่งหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ ผู้ที่เข้าชมงานจะไม่เห็นการแสดงวัตถุทางศิลปะหรือสิ่งใดนอกจากห้องโถงๆ และในฉับพลัน ก็จะมีทีมงานที่แต่งตัวคล้ายเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ประมาณ 3 คน ร้องตะโกนข้อความ “Oh, this is so contemporary, contemporary, contemporary” พร้อมกับเดินประกอบจังหวะตะโกนนั่นออกมาจากหลายทิศทางของห้อง ไปรอบๆ ห้อง บางจังหวะเจ้าหน้าที่จะไปเดินใกล้ๆ หรือร้องตะโกนใส่ผู้เข้าชมงาน (โดยไม่มีการแสดงท่าทางเชิงชวนใดๆ) ผู้ชมงานบางส่วนยืนชมอยู่ บางส่วนเดินเลี้ยวออกไป และบางส่วนเข้าไปเดินด้วย

ภาพที่ 8: ภาพบันทึกผลงาน “This is So Contemporary” ที่งาน Venice Biennale ปี 2005

ที่มา: www.artnet.com

จากลักษณะงานของ Sehgal จะเห็นความแปลกใหม่ของ “งานศิลปะ” หลายประการ สิ่งแรกคือ Sehgal ไม่ได้สร้างชิ้นงานศิลปะที่มองเห็นได้และตั้งแสดงอยู่ในห้องจัดแสดงแบบงานศิลปะทั่วไป ประการที่สอง คือ ในการจัดแสดง ผู้ชมจะไม่เห็นตัวศิลปินเหมือนการแสดงงานอื่นๆ ที่ศิลปินอาจมายืนข้างผลงานของตนและอธิบายต่อผู้ชมในบางครั้ง ประการต่อมาคือ ผู้เข้าชมและปฏิกิริยาของผู้เข้าชมคือส่วนสำคัญในการแสดงงานศิลปะครั้งนี้ จากความแปลกใหม่ทำให้สามารถวิเคราะห์มุมมองและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานได้คือ Sehgal ตีความ “ผลิตผลทางศิลปะ” (the work of art) ในมุมมองที่แตกต่างออกไป ศิลปะไม่เพียงแต่จำเพาะว่าจะต้องอยู่ในรูปแบบชิ้นงานที่จับต้องได้เท่านั้น หากแต่ปฏิสัมพันธ์ ปฏิกิริยาของผู้คนสามารถเป็นงานศิลปะได้เช่นกัน เพราะปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์มีหลากหลายรูปแบบ มีความละเอียดอ่อนและเปี่ยมไปด้วยอารมณ์ ดังนั้นเมื่อเกิดสถานการณ์ที่นำไปสู่การสื่อสาร หรือก็คือการสื่อสารด้วยอวัจนภาษาเช่นท่าทางการเดินไถ่ๆ ก็คือการเรียกร้องการสื่อสาร มนุษย์ผู้รับสารอาจแสดงอาการยินดีต่อการสื่อสารนั้น หรือปลีกตัวออกห่างเพราะไม่ต้องการสื่อสาร สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วคือศิลปะทั้งสิ้นแต่เป็นศิลปะที่จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น แต่ยังรู้สึกได้หรือสามารถเรียกได้ว่าประสบการณ์ทางศิลปะซึ่งประสบการณ์ทางศิลปะนี้จะประสบการณ์เฉพาะบุคคล ดังนั้นหากสอบถามผู้เข้าชมงานก็อาจได้รับคำตอบที่แตกต่างกันออกไปและอาจไม่เหมือนกันเลย ด้วยเหตุนี้จึงไม่จำเป็นที่ศิลปินจะปรากฏตัวเพื่ออธิบายแนวคิดและจุดมุ่งหมายของการสร้างงาน หากแต่เป็นหน้าที่ของผู้เข้าชมงานที่จะค้นพบเมื่อได้รับประสบการณ์ดังกล่าว

นอกเหนือไปกว่านั้น หากพิจารณาด้านองค์ประกอบของการเกิดประสบการณ์ทางศิลปะ จะพบว่า ผู้เข้าชมงานได้ถูกเปลี่ยนสถานะจากผู้เข้าชมธรรมดา เดินผ่านหรือเพ่งพินิจผลงานศิลปะ หรืออีกนัยหนึ่งชิ้นงานศิลปะทั่วไปที่ถูกจัดแสดงอยู่สำเร็จเป็นงานศิลปะอยู่แล้วโดยจะมีหรือไม่มีผู้ชมก็ตาม แต่งานของ Sehgal ผู้เข้าชมมีบทบาทมากกว่าการเป็นผู้ชม เพราะผู้ชมคือส่วนสำคัญในการสร้างหรือทำให้เกิดผลผลิตทางศิลปะขึ้น หากมีเพียงแต่ทีมงานร้องตะโกนอยู่ในห้องจัดแสดง การสื่อสารก็จะไม่สัมฤทธิ์ผลเพราะองค์ประกอบของการสื่อสารไม่ครบถ้วน แต่หากมีผู้ชมแม้เพียงผู้เดียวและเดินปลีกตัวออกไปจากห้องจัดแสดงงาน การปลีกตัวนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการสื่อสาร (ด้วยอวัจนภาษา) แล้ว อันมีความหมายไปในทางไม่ต้องการสื่อสารด้วยนั่นเอง

จากแนวคิดการนำเสนอของ Sehgal เมื่อนำมาวิเคราะห์ ทำให้เห็นวิธีการสร้างสรรค์งานซึ่งปรากฏให้เห็นในงาน “This is So Contemporary” กล่าวคือ

Sehgal สร้างบริบทใหม่ให้กับงานของเขา จากที่ได้กล่าวถึงชีวิตและการศึกษาของเขาในขั้นต้นจะเห็นได้ว่า เขาได้รับการศึกษามาทางด้านการเล่นรำ ตามความเข้าใจของคนทั่วไป การเล่นรำเป็นการแสดง (Performance) แบบหนึ่งแม้ว่าการเต้นรำนั้นจะแสดงออกซึ่งวัตถุประสงค์ทางการประท้วงต่อต้าน หรือเฉลิมฉลอง หากแต่ Sehgal ได้แสดงความเห็นไว้อย่างชัดเจน ว่าเขาไม่ต้องการให้ประเพณีเรียกงานของเขาว่าเป็นงานการแสดง (performance artwork) (Taylor, 2014) Sehgal ตอกย้ำความคิดของเขาด้วยการเลือกที่จัดแสดง เขาจะจัดแสดงงานศิลปะของเขาในแกลอรี หรือ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ เท่านั้น ซึ่งสิ่งนี้เป็นเครื่องตอกย้ำให้เห็นว่า Sehgal ไม่ได้สร้างงานด้านนาฏยะ แต่งานของเขาใช้การเล่นรำเพื่อแสดงศิลปะ

ในงานของ Sehgal บทบาทของศิลปินต่องานศิลปะก็เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตผลงานศิลปะถือเป็นตัวแทนของศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์งานศิลปะนั้นอย่างแยกจากกันไม่ได้ งานประติมากรรมที่ตั้งอยู่จะเชื่อมโยงโดยตรงกับผู้สร้าง หรือนักดนตรีจะต้องขึ้นแสดงดนตรีบนเวทีเพื่อสร้างเสียงเพลง แต่จากประสบการณ์ของ Sehgal ที่คลุกคลีอยู่กับการแสดงบนเวที เป็นนักร้องแบบทำเต็น ทำให้เขาพัฒนาบทบาทของศิลปินไปอีกขั้นหนึ่ง เขาลดบทบาทหรือตัวตนของศิลปินออก คล้ายกับถูกแยกออกจากผลงาน ศิลปินไม่ใช่ผู้ควบคุม หรือตรวจสอบความถูกต้องของผลงานสำเร็จเหมือนกับช่างปั้นที่ตบแต่งประติมากรรมและควบคุมไฟในเตาเผาเพื่อให้ได้ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์อีกต่อไป Sehgal สร้างกรอบของงานศิลปะขึ้นนั้นขึ้น วางแผน เตรียมสิ่งที่จะนำไปสู่การแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ทีมงาน และผู้เข้าชม กล่าวโดยสรุปคือ ศิลปินจะทำหน้าที่สร้างกรอบแนวคิด โดยเขียนโครงเรื่องของการแสดง (script) และคัดเลือกผู้ร่วมงานศิลปะหรือทีมงาน (Interpreters) จากนั้นศิลปินจะถ่ายทอดแนวคิดของเขาสู่ทีมงานเพื่อให้ทีมงานไปสร้างปฏิสัมพันธ์ (interactive experience) กับผู้เข้าชม (Visitor)ภายใต้สถานการณ์ที่ศิลปินได้กำหนด หรือสร้างความเป็นไปได้ที่จะให้เกิดเหตุการณ์นั้นๆ (constructed situation)

สิ่งที่น่าสนใจที่สุดคือ Sehgal เรียกผู้เข้าร่วมผลิตงานศิลปะของเขาว่า “Interpreter” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยคือ ล่าม หรือผู้แปลสาร Sehgal ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคนที่จะมาเป็น “Interpreter” ของเขา มากพอๆ กับความละเอียดในการเขียนบท “Interpreter” ของ Sehgal คือบุคคลที่จะต้องเข้าใจความต้องการ วัตถุประสงค์ และรายละเอียด ของการสร้างงานศิลปะนี้เป็นอย่างดี ดังนั้น “Interpreter” จะทำหน้าที่เป็นตัวแปรสำคัญในการนำพางานศิลปะไปสู่แนวทางที่ศิลปินกำหนด โดยมีบทบาทในการเริ่มงานศิลปะ เร่งเร้า

ปฏิสัมพันธ์จากผู้เข้าชมงาน และพยายามนำผู้ชมงานไปสู่เป้าหมายของงาน (ซึ่งอาจจะสำเร็จเป้าประสงค์นั้นหรือไม่ก็ได้)

เมื่อศิลปินจัดวางองค์ประกอบเพื่อนำไปสู่เหตุการณ์ที่ “น่าจะ” เกิดขึ้นครบถ้วนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ขาดเสียไม่ได้ในงานศิลปะของ Sehgal คือ ผู้เข้าชม ซึ่ง แน่นอนว่า Sehgal ไม่เรียกผู้ชมของเขาว่า Audience เพราะงานศิลปะของเขามีใช้การแสดงนาฏยะ ดังนั้น Sehgal จึงเรียกผู้เข้าชมงานของเขาว่า Visitor เพราะเป็นผู้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์งาน ทั้งนี้เนื่องจากงานของ Sehgal ไม่อาจเกิดขึ้นและเสร็จสมบูรณ์ไปได้หากปราศจากผู้เข้าชมที่มีหน้าที่เป็นผู้รับสารจากร่างทรงและสื่อสารส่งกลับมา สิ่งหนึ่งที่เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งคือ Sehgal ไม่ระบุหรือคาดหวังกับผลที่ได้รับจากสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เช่นเมื่อร่างทรงร้องตะโกนว่า “Oh, this is so contemporary, contemporary, contemporary” ใส่ผู้เข้าชมคนหนึ่ง ผู้ชมคนนั้นอาจจะตกใจและเดินหนีไป หรือตะโกนและปรบมือตามจังหวะ ปฏิกริยาทั้งสองล้วนแล้วแต่เป็นผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น และเป็นสิ่งที่ศิลปินต้องการนำเสนอในผลงานนั่นเอง และด้วยผลลัพธ์ของการจัดเตรียมสถานการณ์นี้ย่อมหมายความว่า ประสบการณ์ทางศิลปะที่เกิดขึ้น จะเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคล บุคคลที่ถูกร่างทรงร้องตะโกนใส่ย่อมได้รับประสบการณ์ทางศิลปะที่แตกต่างไปจากผู้เข้าชมอีกคนหนึ่งที่มีมองเห็นร่างทรงเข้าไปตะโกนใส่เขา รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้เข้าชมงาน ณ เวลาจัดแสดงจะไม่สามารถรับรู้ถึงประสบการณ์ทางศิลปะที่เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ งานของ Sehgal จึงเป็นงานที่มีลักษณะแบบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงชั่วขณะเวลา (ephemeral happening) โดยที่มีเจตนาให้เกิดขึ้นอย่างเปิดเผยและเป็นอิสระ ไม่มีการบันทึกภาพถ่าย หรือเหตุการณ์ใดๆ ทำให้งานของเขาถูกขนานนามว่าเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Strickland, 2010)

จากวิธีการสร้างงานของ Sehgal นี้ อาจกล่าวได้ว่า นอกจากสร้างบริบทของงานศิลปะขึ้นมาใหม่แล้ว Sehgal ยังได้รู้ความเข้าใจกระบวนการทางการแสดงของสังคมที่มีมาอย่างยาวนานและประกอบสร้างงานของเขาขึ้นมาใหม่ด้วยคำเฉพาะต่างๆ ที่เน้นกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์ ในงานศิลปะของบุคคลทั่วไป ศิลปินจะขึ้นแสดงหรือนำวัตถุใดๆ มาจัดแสดงให้ผู้ชมมอง พิจารณา และค้นหาแนวคิดที่ศิลปินนำเสนอในศิลปะชิ้นนั้นๆ ซึ่งตรงกับที่ Jessica van den Brand ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Tino Sehgal: Art as immaterial commodity” ไว้ว่า งานของ Sehgal เป็นงานที่ประกอบไปด้วยลักษณะ Constructed situation, Visual art และ Idea over object (Brand, 2015: 41)

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการสร้างสรรคศิลปะร่วมสมัยมีลักษณะที่แตกต่างออกไปและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ศิลปินไม่ได้เป็นเพียงผู้ผลิตผลงานแต่ศิลปินสามารถนำสิ่งต่างๆ ประสบการณ์ ความรู้ เหตุการณ์รอบตัว มาตีความและนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างออกไป ซึ่งไม่จำเพาะอยู่กับงานที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น งานที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมหรือประสบการณ์ทางศิลปะก็สามารถนำมาเป็นศิลปะแบบหนึ่งได้ ดังเช่น Sehgal ที่มีมองเห็นว่าปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์สามารถเป็นศิลปะแบบหนึ่ง เพราะศิลปินเชื่อว่าประสบการณ์ทางศิลปะจะตรึงตราตรึงใจผู้ชมมากกว่าการชมชิ้นงานศิลปะ Sehgal ได้แสดงผลงานศิลปะโดยใช้พื้นที่ในห้องโถงของพิพิธภัณฑ์เพื่อแสดงผลงานศิลปะของเขา ซึ่งเป็นการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เข้าชมงานสามารถกระทำสิ่งใดๆ ดังนั้นพื้นที่ในการสร้าง

งานศิลปะอาจเป็นพื้นที่เดียวกันกับพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะได้ ซึ่งเป็นทั้งงานศิลปะ (Work of art) ในตัวมันเอง และเป็นงานศิลปะที่บรรจุตัวความเป็นศิลปะไว้

บทบาทหน้าที่ของศิลปินจะเปลี่ยนไป ศิลปินจะไม่ได้เป็นผู้ผลิตงานศิลปะฝ่ายเดียวหรือศิลปินจะไม่ใช่ว่าผู้ลงมือสร้างงานศิลปะทุกขั้นตอน แต่อาจอยู่ในลักษณะของผู้ที่สนับสนุนให้เกิดการกระทำ หรือประสบการณ์ทางศิลปะขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้ชมที่เข้าชมงานในวันและเวลาเดียวกันไม่จำเป็นจะต้องได้รับประสบการณ์ทางศิลปะแบบเดียวกันเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและลักษณะนิสัยของผู้ชมแต่ละคน ซึ่งผู้ชมคือองค์ประกอบสำคัญและถูกยกระดับจากการเป็นเพียงผู้ชมสู่ผู้เข้าชม (Visitor) ซึ่งจะได้รับอำนาจในการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งสองลักษณะในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ คือเป็นทั้งผู้กระทำ (active) และผู้ถูกกระทำ (passive) ในการดำเนินงานและการสร้างสรรค์งาน โดยที่ผู้เข้าชมนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ถ้าปราศจากความคิดเห็นหรือการกระทำที่มาจากผู้เข้าชม งานก็คงไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถเกิดเป็นผลงานศิลปะขึ้นมาได้

References

- Art forum. (June 03, 2013). *News: Angola and Tino Sehgal win golden lions at Venice Biennale*. Retrieved from <https://www.artforum.com/news/angola-and-tino-sehgal-win-golden-lions-at-venice-biennale-41444>
- Art Gallery New South Wales. (2014). Tino Sehgal: This is so contemporary. Retrieved from <https://www.artgallery.nsw.gov.au/media-office/tino-sehgal/>
- Baloise. (2004). Tino Sehgal-Winner of 2004. *Baloise Art Prize zt Art 35 Basel*. Retrieved from <https://artprize.baloise.com/en/home/awarded-artists/Tino-Sehgal.html>
- Bishop, C. (2005). *No pictures, please: Claire Bishop on the art of Tino Sehgal*. in: Artforum, May 2005.
- Brand, J. (2015). *Tino Segah: Art as immaterial commodity*, Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Cottinton, D. (2011). *Modern Art: A Very Short Introduction*. Thai Translate by Jaranya Triam-anurak. Bangkok: Openworlds
- Duchamp, M. (1957). *The Creative Act*. in: Conservation of the American Federation of Arts. Organised by American Federation of Arts. Texas: Shamrock-Hilton (Houston).
- Fischer-Lichte, E. (2014). Is everything theatre. *Theatre and Performance Studies*. English, Oxon: Routledge.
- Gleadell, C. (2013). Tino Sehgal: Invisible art worth 100k pounds. *The Telegraph*. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/culture/art/art-news/10041272/Tino-Sehgal-Invisible-art-worth-100k.html>
- Hamer, K. D. (June 3, 2013). Tino Sehgal wins Golden Lion, 55th Biennale di Venezia. *Eyes towards the dove: contemporary art and culture*. Retrieved from <https://eyes-towards-the-dove.com/2013/06/tino-sehgal-wins-g-o-l-d-e-n-lion-55th-biennale-di-venezia/>
- Heiser, J. *This is Jorg Heiser on Tino Sehgal*. in: Frieze 28, 2004
- Strickland, C. (2010). *Is it art? For performance artist Tino Sehgal, it's immaterial*. Retrieved from <https://www.csmonitor.com/The-Culture/Arts/2010/0216/Is-it-art-Foperformance-artist-Tino-Sehgal-it-s-immaterial>
- Stein, D. (November 1, 2009). *Tino Sehgal*. Retrieved from <https://www.wmagazine.com/story/tino-sehgal>

Taylor, A. (2014). *Tino Sehgal's This is so Contemporary gets up close and personal with the public at the Art Gallery of NSW*. Retrieved from <https://www.smh.com.au/entertainment/art-and-design/tino-sehgals-this-is-so-contemporary-gets-up-close-and-personal-with-the-public-at-the-art-gallery-of-nsw-20140204-31z0c.html>

The Tate. (n.d.). In focus: Duchamp's theory of the readymade. *Art term: Readymade*. Retrieved from <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/r/readymade> [accessed 4rd April 2019]

The Tate. (n.d.). *Marcel Duchamp*. Retrieved from <https://www.tate.org.uk/art/artworks/duchamp-fountain-t07573>